

Frumusețea uitată

SARAGOSA - 66 DE ZILE de Alexandru Dabija după "Manuscrisul găsit la Saragosa" de Jan Potocki ● PHILIP MORRIS ROMANIA, SMART și ODEON ● Data reprezentației: 9 octombrie 1999 ● Regia: Alexandru Dabija ● Decorul: Irina Solomon și Dragoș Buhagiar ● Costumele: Irina Solomon și Dragoș Buhagiar pentru "JANINE FASHION DESIGN" ● Aranjamente corale: Gabriel Popescu ● Coregrafia: Malou Iosif ● Distribuția: Marin Moraru, Cristian Iacob, Maia Morgenstern/Crina Mureșan, Camelia Maxim, Ana Ciontea/Mirela Dumitru, Șerban Ionescu, Constantin Cojocaru, Marius Stănescu, Ioan Batiñaș, Mircea Constantinescu, Marian Ghenea, Ionel Mihăilescu, Liviu Timuș, Dan Bădărău, Virginia Rogin, Oana Ștefănescu, Marian Lepădatu, Laurențiu Lazăr, Dumitru Bogomaz, Elvira Deatcu, Ciprian Tomușescu și Viorel Aldea și corul "Musica Selecta", dirijor Gabriel Popescu.

Într-un Ev mediu târziu, definit de afirmarea imperiilor, un ofițer din garda valonă, Alfons, obligat să stea 66 de zile la Saragosa, ascultă povești, devenind la rândul lui personaj de poveste, al mai multor povești, în care veselie ingenuă este amestecată cu manifestările de cruzime planificată, într-o combinație cum numai nevropatii știu să potrivească. Autorul prozei, contele Jan Potocki, un polonez franțuzit, s-a sinucis ca urmare a unei depresii nervoase. Creștinii, evreii și musulmanii își trăiesc separat credința - la vedere sau pe ascuns - și împreună, experiența comunicării.

Povestea este plasată de Alexandru Dabija într-un loc fermecat, pe o scenă mare cât viața, unde încap felurite scene mai mici, deoarece doar prin teatru realitatea haotică poate fi ordonată, tainele se dezvăluie, explicațiile dau naștere altor mistere și fluxul întâmplărilor atrage treptat tâlc, simetriile capătă sens, necesitatea se exprimă prin planurile și acțiunile oamenilor. Poveștile cu iubiri interzise se desfășoară sincron cu povestea nazarineanului care i-a gonit pe zarafi din templu, la rândul lui sincron cu Inchiziția și

expulzarea necreștinilor din Spania. Teatrul este spațiul libertății prezente, unde se verifică ipotezele înainte de a deveni destin. Aici timpul se dilată sau se restrânge după voia creatorului, moartea nu este definitivă, minunile se petrec în mod firesc.

Dabija rivalizează cu demiurgul pe spații limitate, într-un timp anistoric și, generos, delegă puterea creației oricui se simte în stare să o valorifice. În spectacol, Hangiul și Zoto, Șeicul Masud și Starostele țiganilor preiau pe rând conducerea, comandă reînțoarcerile în timp, moartea și învierea. Tot ce se vede descrie spontaneitatea, liberul arbitru, tot ce se sugerează ține de ordinea necesară a universului. Spațiul dintre ele este acoperit de regizor printr-o teatralitate ce nu ascunde eclectismul, citatele din discurs sunt integrate firesc și fără ostentație, "omagiul adus felului în care se făcea teatrul în România anilor '70" este creativ în esența lui intimă. Spre deosebire de cei de acum două-trei decenii, regizorul de azi nu mai crede că prin arta sa poate schimba lumea, dar e gata să arate acești lumi urâte amintirea frumuseții uitate. Alexandru Dabija expune o poveste

despre coexistența conflictuală a religiilor, despre intoleranța colectivă și despre disponibilitatea la compromis a indivizilor. Ceea ce la nivelul ideilor este incompatibil devine permis în viața trăită: acceptarea senină a diferențelor este un rezervor inepuizabil de haz. Povestit, felul de a fi al celuilalt este bizar și caraghios, în nici un caz înspăimântător și agresiv. Toleranța nu este un atribut natural, ci un dat al civilizației, al experienței înțelese. Înțelegerea vine în acest spectacol prin teatru, redus la elementele sale constitutive: povestirea și imaginea, iar Dabija găsește, aproape miraculos, mijloacele prin care teatrul redevine joc, plăcere, fără a-și trăda vocația filosofică.

Semnele din decor și costume, armonia muzicală indusă de cor, stilul interpretării creează din elementele realității iluzia inteligibilă și acceptabilă. Erudiția montării este lipsită de ostentație plicticoasă și inovația este integrată într-un potențial de risc asumat cu plăcere de spectator. Actorii își însușesc măștile, prin accentuarea expresivității, trecerea de la un personaj la altul se face la vedere, ca într-o joacă de copii, desfășurată sub înaltul patronaj al lui Shakespeare și Molière. Marin Moraru conduce cu autoritatea talentului său evoluția zburdălniciei înconjurătoare, din care se evidențiază precizia lui Mircea Constantinescu, expresivitatea lui Constantin Cojocaru, ingenuitatea detașată a lui Ioan Batiñaș și temperamentul năvalnic al lui Șerban Ionescu. Maia Morgenstern, feminitatea agresivă, Camelia Maxim, ipocrizia supunerii - cuplul semnificativ al vitalității și fertilității -, inventive la fiecare apariție, își cedează cu grație locul fantomelor celor spânzurați. Ana Ciontea, cabalista ratată de dragul iubirii, este o altă ipostază a jocului stăpânit de inteligentă. Oprind aici "nominalizările", comitem o nedreptate față de un ansamblu unde conțiază mai puțin - după părerea mea - numărul celor buni, cât faptul că nimeni nu este rău.

Din sală, frumusețea decorurilor și a costumelor, armonia corului, grația coregrafiei și a mișcării scenice sunt percepute drept componente ale aceluiași întreg bogat prin amintirea frumuseții uitate. Izvorât dintr-o nevroză, în urmă cu aproape două sute de ani, Manuscrisul de la Saragosa devine leac pentru smintelile altui veac.

Magdalena Boiangiu

Foto: Profoto